

Gidsengids nr. 239 winter 2016

vogels in de winter

Enschede

Foto cover : Erika van Oldeneel

Inzet : Henk Eitink

A G E N D A

Wanneer	Start	Activiteit	Waar / info
7 januari	14.00 uur	Nieuwjaarswandeling	Sandersküper, Alstätter Brook 34, 48683 Ahaus
17 januari	10.00 uur	Lezing over de honingbij	Bijenstal van het Abraham Ledeböerpark
22 januari	13.30 uur	Wandeling "Het verborgen leven van bomen"	Hof Espelo, IVN en Landschap Overijssel
7 februari	09.30 uur	Vergadering werkgroep Schoolwandelingen	Abraham Ledeböerpark, Lammerinkswöner
16 februari	19.30 uur	Filmavond over de Dinkel, door Jan van der Geest	NIVON-centrum, Dotterbloemstraat 120 Entree € 3,- (incl. 2 consumpties)
2 maart	19.30 uur	Algemene ledenvergadering	NIVON-centrum, Dotterbloemstraat 120
maart / april		Mossencursus in 2 delen	Zie aankondiging verderop in deze gids
12 april	14.00 uur	Publiekswandeling "Over de Stiewelpaden van Twekkelo"	Johanneskerkje, Twekkelerweg 110. Laarzen of waterdicht schoeisel zijn raadzaam. Tel. 053-4343648
18 april	14.00 uur	Interne wandeling in de Weele o.l.v. Henk Kaspers en Wim Pauw	Start kruispunt van Tesinkweg en Tesinklandenweg
3 april - 21 april		Schoolwandelingen BO Groot Brunink	
9 mei	14.00 uur	Interne wandeling door het Volkspark o.l.v. dhr. E. de Roode	
10 juni		Slootjesmiddag	
woensdag	9 – 12 uur	Heemtuin werkochtend	Tel. 053-4773340

Van de voorzitter

door Hanneke van Dorp – december 2016

Alweer ligt er zo'n mooie dikke Gidsengids met een prachtige foto als kft voor de lezers. Voor zover ik weet is dit in het bestaan van de Gidsengids het eerste themanummer! (Als één van de oudere leden deze bewering kan ontzenuwen daag ik die bij deze uit voor de volgende Gidsengids een klein stukje over dat eerdere themanummer te schrijven.) Een themanummer dus, en het thema is *vogels in de winter*.

Een verrassend groot aantal leden heeft hieraan een bijdrage geleverd door een stukje te schrijven. Ze gaan over het ringen van vogels, vogels voeren en nestkastjes maken, over een aantal soorten waar de schrijvers iets speciaals mee hebben. De mooie kleurenfoto's hierbij zijn beslist de moeite waard om via onze site op internet te gaan bekijken! Alle auteurs bij deze: hartelijk dank. Met elkaar hebben jullie een heel leuk, leerzaam, fraai geïllustreerd themanummer gemaakt.

Nog iets nieuws: de puzzel met vogelnamen in het Twents. Best moeilijk voor mij.

U vindt in deze Gidsengids natuurlijk ook nog een paar verslagen van activiteiten van IVN Enschede. Speciale vermelding verdient het verhaal over de Nacht van de Nacht op Hof Espelo door Nienke Horst. Het was al heel bijzonder dat ze kwam helpen en dan krijgen we ook nog een verslag! Verder een verhaal over een leuke wandeling langs de Doorbraak en een artikeltje over een nieuwe bezigheid van de afdeling: wandelingen gidsen op het voormalige vliegveld.

Op de agenda staat voor januari behalve de traditionele Nieuwjaarswandeling ook een lezing over bijen aangekondigd, die ik warm aan wil bevelen bij alle lezers! Voor beide volgt hierna nog een uitgebreidere uitnodiging. Later in het voorjaar kunt u deelnemen aan een korte introductiecursus over mossen en voor wie er echt zelf mee verder wil een cursus mossen determineren. Dit organiseren we in samenwerking met KNNV Enschede. Zoals sommigen wel weten werkt IVN landelijk steeds nauwer samen met de KNNV. In Enschede zijn we ook begonnen de samenwerking, die de laatste jaren wat minder geworden was, weer te intensiveren. Deze mossencursussen zijn daar het begin van.

Deze Gidsengids is al weer de laatste van 2016. Ik wens U allen dan ook vanaf deze plaats namens het bestuur van IVN Enschede:

heel fijne feestdagen en een gelukkig 2017!

Uitnodiging

IVN Nieuwjaarswandeling 2017

door Hanneke van Dorp – december 2016

Uitnodiging voor alle leden en hun partners voor de Nieuwjaarswandeling in de omgeving van het Berenbroek, Smalenbroek en Spik

Dit keer hopen we met zijn allen te wandelen in een heel mooi stukje Twents landschap tussen de Zuidwijken van Enschede en de grens.

We starten bij het restaurant Sandersküper en daar drinken we na afloop van de wandeling om ca 15:30 uur koffie of thee met iets lekkers erbij.

Het restaurant is gemakkelijk te vinden als je vanuit Enschede over de Knalhutteweg Duitsland inrijdt. Het ligt vlak na de grensovergang aan de rechterkant van de weg.

Wie de wandeling niet mee kan of wil maken, maar wel voor de koffie wil komen kan dit melden bij Hanneke (tel. 4780392), zodat we bij de start van de wandeling in het restaurant kunnen melden met hoeveel we zullen zijn.

***Zaterdag 7 januari a.s. om 14:00 uur
start op de parkeerplaats van Sandersküper
Alstätter Brook 34, 48683 Ahaus.***

“De wondere wereld van de Honingbij”

door Nico van Diepen – november 2016

Op dinsdagmorgen 17 januari 2017 zullen Jan Willem Visschers en Nico van Diepen een lezing verzorgen over bijen, en in het bijzonder over de honingbij. De bijeenkomst vindt plaats in Het Koetshuis in het Ledeboerpark. Dit is de bijenstal van NBVE, de Nederlandse Bijenhoudersvereniging, afdeling Enschede.

Zie <http://www.bijenstal-ledeboerpark.nl> voor meer informatie over de vereniging.

Gidsen van de werkgroep schoolwandelingen en overige IVN-leden zijn van harte welkom. De lezing duurt van 10.00 uur tot 11.30 uur, en vanaf kwart voor tien staat de koffie klaar.

In de winter zitten de bijen op de zogenaamde wintertros, en zij mogen dan niet gestoord worden. Daarom kan er geen blik geworpen worden in een bijenkast. Er zal in het voorjaar een tweede bijeenkomst volgen waarin Jan Willem en Nico een kast zullen openen en hun verhaal met levende beelden zullen opluisteren.

“Het stroomgebied van de Dinkel”

een film van Jan van der Geest

Komt u donderdagavond 16 februari ook kijken naar een film over het stroomgebied van de Dinkel? In een bijna twee uur durende film neemt Jan van der Geest u graag mee van de bron naar het einde van deze rivier. Een reis van zo’n 92 kilometer in prachtige beelden gebracht.

Welkom zijn alle leden van IVN, NIVON, KNNV en Vrienden van de Twentse Welle. Introducees zijn ook van harte welkom.

We vragen per persoon € 3,- entree, dat is inclusief 2 consumpties.

Deze film zal vertoond worden in het NIVON-centrum aan de Dotterbloemstraat en begint om 19.30 uur.

Waste Battle

door Lidy Schans - 12 oktober 2016

Op woensdag 12 oktober heb ik als jurylid van het IVN meegedaan aan de Waste Battle op het AOC in Enschede. Samen met nog een jurylid moesten we kijken naar de uitwerking van de vraag hoe het afval op een ludieke manier te verminderen en op te ruimen.

In groepjes van 6 leerlingen moesten ze aan de slag met de vraag "waar storen we ons aan en welke doelgroep willen we bereiken om het afvalprobleem aan te pakken".

Samen dachten ze goed na en vonden de volgende oplossingen:

- een spinnenweb maken tussen 2 bomen waar je het afval ingooit
- een lichtgevende prullenbak in het bos die van kleur verandert als je er wat in gooit.
- een prullenbak met wifi als je er wat in doet
- met afval een kunstwerk maken op het stationsplein
- een basketbalnet dat je punten geeft op je telefoon waar je wat voor kunt kopen
- een bus op het station iedere dag volstoppen met afval van die dag om mensen bewust te maken hoeveel afval we produceren
- ook afbreekbare en grotere verpakkingen en statiegeld op blik werden genoemd.

Het was een leerzame en leuke dag op het AOC in Enschede.

Noot van de redactie :

Team Unicorns Are Awesome heeft vrijdag 4 november de allereerste Waste Battle Enschede 2016 gewonnen! De leerlingen van Unicorns Are Awesome van Het Stedelijk Lyceum hebben de winnende oplossing voor het zwerfafvalprobleem in gemeente Enschede bedacht. Team Unicorns Are Awesome heeft als uitgangspunt voor hun idee het gedrag van mensen genomen, zij vinden dat dit anders moet. Ze gaan dat doen met een tv-serie waarin kinderen geattendeerd worden op het feit dat afval in de prullenbak hoort. Daar begint bewustwording volgens de winnaressen. Het idee sloeg aan bij de deskundige jury.

Buiten de gebaande paden

door Lidy Vrijheid – 25 oktober 2016

foto's Lidy Vrijheid

Zo af en toe heb ik zin om weer eens iets nieuws te ontdekken en buiten de directe omgeving van Enschede te wandelen. Gelukkig is er altijd wel iemand te vinden die mee wil en zo ging ik samen met Tineke naar De Doorbraak.

In de wandel-app van Landschap Overijssel zit een rondje van 5,5 km. Dus verdwalen is uitgesloten. Het startpunt was bij restaurant 't Maatveld, ook bekend van bruiloften en partijen.

We sloegen vanaf het restaurant linksaf en hadden op een info-bord al vastgesteld dat de route-app netjes de groene paaltjeswandeling van het wandelnet volgt.

We liepen heerlijk door het Nijreesbos en meteen viel op dat in een deel van het naaldbos een prachtige dikke laag mossen groeide. Waarom niet in alle naaldbossen zoveel mos groeit is nog even een vraag waar we geen antwoord op hebben.

We konden er volop genieten van inktzwammen in maar liefst drie stadia (waaronder een duivelsei), mycena's, een koraalzwam, bundelzwammen en een allerliefst plooirokje.

Het plooirokje is een inktzwam en bij het ouder worden van plooirokjes worden de plaatjes zwart, maar de hoed vervloeit niet tot inkt, zoals dit bij grotere inktzwamsoorten gebeurt.

Verder waren we, zoals altijd, verrukt van de vliegenzwammen die in groten getale bij elkaar stonden in verschillende stadia, met en zonder stippen.

Vliegenzwammen groeien veelal in loofbossen, in nauwe associatie (symbiose) met berk, tamme kastanje, eik, beuk, ook wel met den en spar. Ze vormen een ectomycorrhiza, wat betekent dat het mycelium niet binnendringt in de wortels van de boom, maar de haarwortels aan de buitenkant omgeeft. Een mogelijke verklaring voor de naam vliegenzwam is dat het rode vlies op de hoed het gedeelte van de zwam is dat de stof muscarine zou bevatten, waarvan een vliegen dodend middel zou kunnen worden gemaakt. Sommigen hebben een verband gezien met hallucinaties van door de lucht vliegen bij inname, maar dit is etymologisch onjuist. Naast muscarine bevat de vliegenzwam nog een aantal andere toxische verbindingen, waarvan sommige hallucinogeen zouden zijn. De toxiciteit van deze paddenstoel wordt in de volksmond vaak overdreven - van aanraken zijn geen nadelige gevolgen te verwachten. Toch kan het opeten van een hele paddenstoel voor bijvoorbeeld een kleine hond in enkele uren fataal zijn.

De vliegenzwam is minder giftig dan veel mensen denken. Hij wordt al lang gebruikt door verschillende volken, onder andere in Lapland waar soms één vliegenzwam werd geruild tegen één rendier. De vliegenzwam heeft namelijk bedwelmende en hallucinogene effecten en werd vaak gebruikt in rituelen. Men kan hem vers of gedroogd opeten of roken. De hele paddenstoel bevat werkzame stoffen, maar de concentratie daarvan is het hoogst in de rode hoed. (Wikipedia)

Inmiddels was duidelijk dat de wandel-app over het bos helemaal niets te melden had. Pas in de tweede helft van de wandeling, bij het vogelkijkscherm, kregen we wat informatie, maar die hadden we ook kunnen lezen op het informatiebord bij het scherm. Behalve een zwanenfamilie met drie jongen was er overigens weinig te zien. We hadden daar goed zicht op het ecoduct dat over de N35 loopt. Dit wordt gebruikt door konijnen,

hazen, dassen, reeën en amfibieën zoals hazelworm en kamsalamander.

De Doorbraak is een nieuwe beek van 13 km. lang, die aangelegd is om diverse redenen: voorkoming wateroverlast in Almelo bij hevige regenval, een verbinding voor plant en dier maken tussen Salland en Twente en tot slot het verbeteren van de waterkwaliteit in de regio.

Het waterschap wil zorgen voor een scheiding tussen twee kwalitatief verschillende waterstromen. Het water uit de stedelijke leefomgeving (Enschede, Hengelo en Almelo) zal door het Lateraalkanaal naar het IJsselmeer afgevoerd worden via de Vecht. Dankzij de Doorbraak kan het schone landelijke water van de Loolee en de Azelerbeek afstromen naar de Regge, zodat schoon blijft wat schoon is.

Het graven van de Doorbraak is een herstel van de oorspronkelijke situatie. De beek is normaliter vijftien tot twintig meter breed, maar bij extreme regenval kan het wel 75 meter worden. De beek is ondiep en heeft zeer glooiende oevers die afwisselend droog dan wel nat zijn. Op diverse plekken liggen grote plakken van wit zand.

Er zijn diverse bruggetjes over de Doorbraak.

De voetgangersbruggen zijn afgesloten met een klaphekje, zodat de pony's er niet vandoor kunnen gaan. De grazende pony's zorgen ervoor dat de oevers niet dichtgroeien.

Het stukje Doorbraak dat wij bezocht hebben had al prachtig bemoste oevers. Een mossenboek en een binoculair waren wel handig geweest, en een mossenspecialist nog beter! Misschien iets voor een interne excursie?

(Noot van de redactie : zie agenda maart/april)

Na een kleine twee uur wandelen waren we terug bij 't Maatveld, dat gelukkig alle dagen van de week geopend is.

In onderstaand artikel is nog veel meer informatie te vinden over het waterbeheer en de mossen en paddenstoelen die in het gebied te vinden zijn :

<http://www.landschapoverijssel.nl/downloads/Doorbraak.pdf>

Cursus mossen bij IVN en KNNV Enschede in 2 delen

Heeft u al eens goed gekeken hoe prachtig al die kleine groene friemeltjes zijn die op een oud muurtje of de voet van een boom groeien of de fluweelzachte kussens in de schaduw van een bos? Voor wie hier altijd al eens beter naar wilde kijken of meer over hun functie in de natuur wil weten:

KNNV Enschede en IVN Enschede organiseren dit voorjaar een tweetal cursussen over mossen. Voor beide cursussen zal Rudi Zielman, een zeer ervaren mossendeskundige, die al op veel plaatsen cursussen over mossen gegeven heeft, de docent zijn.

De eerste cursus is bedoeld voor iedereen die het leuk vindt kennis te maken met de mossen en wat wil leren over hun leefwijze, ze goed wil leren onderscheiden van planten die er op lijken en de belangrijkste groepen en enkele spectaculaire mossoorten wil leren herkennen.

De tweede cursus is bedoeld voor mensen die zelf mossen willen determineren en verzamelen. Daarvoor zijn meer boeken en materialen nodig.

1. Mini introductiecursus

- Donderdagavond 9 maart *"wat zijn mossen, waar zijn mossen"* in het Nivon-centrum aan de Dotterbloemstraat 120, 7531 TE Enschede.
- Zaterdag 11 maart 10-12:30 excursie *"de grote groepen herkennen in het veld"*
- Kosten: € 4,00 voor leden, € 5,00 voor niet-leden

Aanbevolen literatuur: Klaas van Dort e.a. (2015) Basisgids Mossen, KNNV (www.knnvuitgeverij.nl)

Aanbevolen: inslagloupe (triplet) van goede kwaliteit 10x vergroting (de Bodemschat Hengelo bijv.)

2. "Determinatie"-cursus

Maximale groepsgrootte: 14 deelnemers, in Museum Twentse Welle

- Woe 22 maart avond "*welke kenmerken worden gebruikt, microscopie (instructie)*"
 - Zat 25 maart ochtend excursie "*bosmossen*"
 - Woe 5 april avond "*determineren bosmossen*"
 - Zat 8 april ochtend excursie "*heidemossen*"
 - Woe 19 april avond "*determineren heidemossen*"
- Kosten: € 20,00 voor leden, € 25,00 voor niet-leden.

Aanbevolen literatuur: Siebel, H. & H. During (2006) Beknopte Mosflora van Nederland en België. KNNV

(www.knnvuitgeverij.nl)

Noodzakelijk: inslagloupe (triplet) van goede kwaliteit, 10x vergroting en een plamuurmes.

Na aanmelding ontvangt u bericht over precieze aanvangstijden en plaatsen. Onder leden verstaan we leden van IVN of KNNV, dus niet VvTW.

Aanmelden bij Hanneke van Dorp

hanneke_van_dorp@planet.nl (of tel. 053 4780392) of

Wim Lengton w.lengton.1@kpnmail.nl.

Langs de Houwbeek door de Helmerhoek

door Celia Horst – 27 oktober 2016

Zoals u wellicht weet, zijn we als afdeling al enige tijd bezig met het nalopen van oude stadswandelingen. Mooie wandelingen in leuke wandelboekjes die al een tijd stof hebben liggen happen, wat natuurlijk vreselijk jammer is!

Het doel van deze activiteit is om te kijken in hoeverre de routes, zoals aangegeven in de boekjes, nog kloppen en of er inmiddels misschien leuke en interessante ontwikkelingen bij zijn gekomen die we dan vervolgens kunnen opnemen in deze routes. Wanneer deze routes dan weer helemaal kloppen en eventueel uitgebreid of aangepast zijn naar de huidige situatie, bestaat er de

mogelijkheid om de route onder te brengen in de wandel-app die Landschap Overijssel heeft ontwikkeld. Natuurlijk wel met vermelding dat het een wandeling gemaakt door IVN Enschede is. En zo kunnen we dan deze mooie stadswandelingen in een modern jasje aanbieden aan een breder publiek.

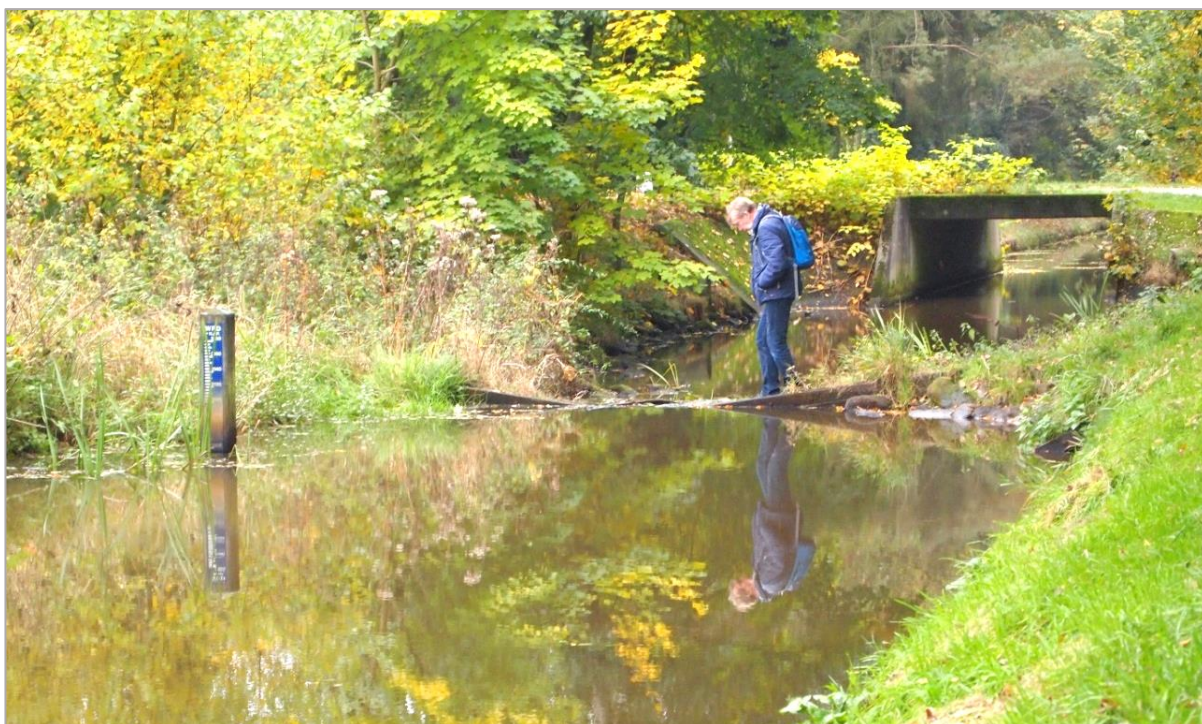
In de agenda van de vorige Gidsengids stond weer zo'n interne stadswandeling aangekondigd. Dit keer in de Helmerhoek. Nu ken ik de Helmerhoek vooral van de vele keren dat ik daar rond heb lopen dwalen als ik weer eens niet het adres kon vinden van een van de vriendjes en vriendinnetjes van mijn kinderen. Wat een wirwar van wegen heb je daar, en rij je een keer mis, dan blijf je ook zoeken...

Maar nu gingen we wandelen, met een gidsje in de hand. Dat moest goed komen! Op de afgesproken plaats gingen we met z'n vieren van start. Voor twee van ons was dit een wandeling in eigen achtertuin, dus verdwalen zouden we vast en zeker niet! Het weer was prima en we hadden er zin in! We volgden vooreerst de route zoals beschreven in het boekje. Dat ging prima en de meeste zaken leken gewoon nog te kloppen.

Zelfs het kunstwerk van onze stadsgenoot Gooitzen de Jong stond nog op zijn plek. Verrassend om zo een stukje jeugdsentiment te treffen.

Bij de rand van de woonwijk angekommen hebben we de keuze gemaakt om van het beschreven pad af te wijken en een stukje nieuwe natuur te ontdekken. Een mooie aanvulling op de route waarin stad en stadsrand naar elkaar lijken te lonken.

Weer terug in de wijk gekomen maakten we een fijne koffiestop bij Jan Willem waarna we onze weg vervolgden om uiteindelijk weer uit te komen op de plek waar we waren gestart. Het was een heerlijke wandeling die ik als volgt zou willen samenvatten: tamme kastanjes rapen om thuis van te genieten, kardinaalsmutsen in vele verschijningsvormen, een luid kermende gemeentewerker die een paar late wespen had verstoord, vogelkasten, de verschillen tussen meidoorn en sleedoorn, wandelen tussen huizen, langs bermen, beek en weilanden, koffie om op te warmen, fijn wandelgezelschap! En dat alles in en rond een hele groene woonwijk waarin je naast verdwalen ook heel fijn wandelen kunt.

Jan Willem bijna in de Houwbeek

Nog even over de meidoorn en de sleedoorn... Tijdens mijn wandelingen over de stiewelpaden in Tweekelo kom ik ze ook regelmatig tegen. En ik heb me vaak afgevraagd wat nou wat was. Op deze wandeling kwamen we ze beiden tegen en hebben we ze eens goed bekeken.

De verschillen die we mochten ontdekken in deze tijd van het jaar waren de volgende:

Aan de sleedoorn zaten nu blauwpaarsige eivormige vruchtjes die wat aan kleine pruimpjes doen denken. Op mijn vraag of ze eetbaar zijn reageerde Jan Willem dat ze nogal zuur zijn! Ze worden ook wel trekkebek genoemd. Maar je schijnt ze wel te kunnen verwerken in recepten voor jam, vruchtensap en vruchtenmoes. Ook worden er wel

alcoholische dranken van gebrouwen, zoals bijvoorbeeld brandewijn. Op internet vond ik de tip om er een paar nachtvorsten overheen te laten gaan, dan schijnen ze beter te worden van smaak! Verder heeft de sleedoorn lange stekels die vroeger gebruikt werden als worstpennen en schoennagels.

Het hout van de sleedoorn is sterk en heel hard en heeft een mooie glans. Vroeger werden er om deze redenen vaak wandelstokken van gemaakt.

En dan de meidoorn...

Allereerst zijn de stekels anders. Ze lijken wat korter te zijn en wat ronder van vorm.

Ook de bladeren zijn anders gevormd, al wil dat per soort ook nog wel weer eens anders zijn... (dat is om het ingewikkeld te maken denk ik). Maar wat mij tijdens de wandeling opviel was

dat de bladeren van de meidoorn ingesneden zijn en die van de sleedoorn niet. Verder is de kleur van het hout ook niet hetzelfde. Het ene is wat meer naar het blauw-grijs toe, terwijl het andere wat meer roodbruin is.

Hoe anders zien de vruchten van de meidoorn eruit! Ze hangen in augustus/september als rode trossen aan de boom/struik. De rode bessen zelf zijn niet heel erg smakelijk heb ik me laten vertellen. Ze smaken in rauwe toestand wat droog en melig. Toch kun je er lekkere dingen mee maken!

Recept voor een leuk cadeautje:

Neem twee handen vol van deze bessen, goed wassen en een beetje kneuzen. Vervolgens in een schone pot doen, deze pot vervolgens vullen met honing en dit goed doorroeren tot alle luchtbelletjes eruit zijn. Dit laat je een paar weken op een warme plek staan (af en toe keer je de pot even om te zorgen dat bessen en honing goed mengen) Het resultaat ziet er erg mooi uit en heeft een bijzondere smaak. Lekker en goed in de warme melk of thee voor het slapen gaan.

Er zijn natuurlijk nog meer verschillen tussen meidoorn en sleedoorn (denk bijvoorbeeld aan bloeiwijze en bloeimoment), maar de hier boven genoemde verschillen zijn beschreven n.a.v. onze waarnemingen tijdens een oktoberwandeling.

P U Z Z E L Twentse vogelnamen

door Tineke Eitink

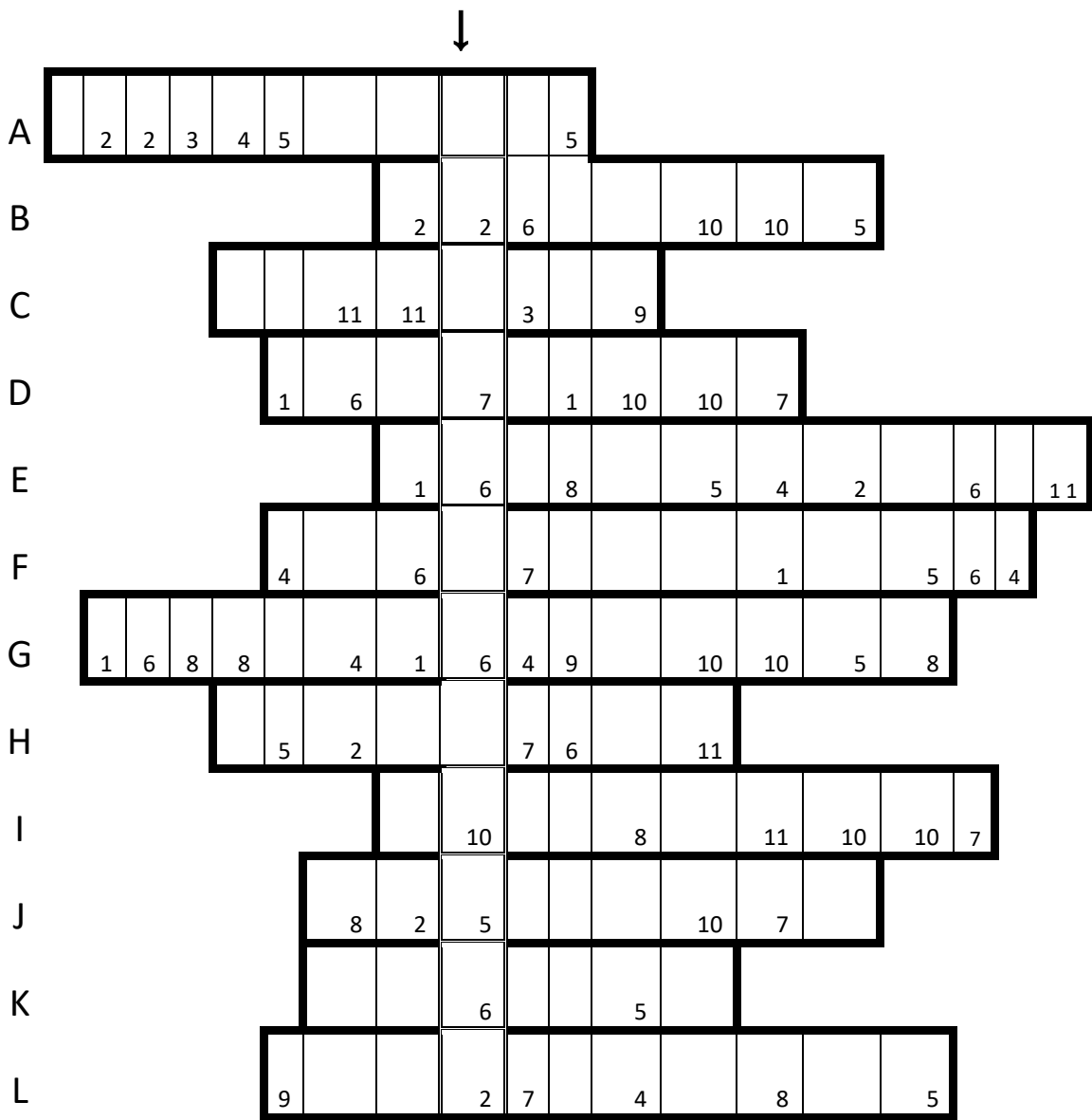
Bij het maken van deze Gidsengids uitgave stuiten we op opmerkelijke vogelnamen in het Twents. Kent u ze ook ?

De oplossing wordt in de volgende gidsengids vermeld.

Uitleg puzzel : Hieronder vindt u vogelnamen in het Twents. Daarvan kunt u de Nederlandse naam in de puzzel invullen.

De letters ABC ... in de puzzel corresponderen met de letters van de Twentse vogelnamen hieronder. Als u letters heeft ingevuld kunt u de letters ook invullen in de andere vakjes van de puzzel met hetzelfde vaknummer.

- A Sietkruperke*
- B Klepperdeark*
- C Groondmuske / Kroepmuske*
- D Hennik in 't eeknloof*
- E Kadolstermenneke*
- F Köttelpikker*
- G Bouwmenneke*
- H Greune tukker*
- I Oamndzanger*
- J Bidder*
- K Poalzitter*
- L Boonte piet*

Bij een juiste oplossing verschijnt in de kolom onder de pijl de Nederlandse naam een zéér zeldzame vogel, die vreemd genoeg niet op de rode lijst vermeld staat ...

Gidsen in het natuurgebied voormalige vliegbasis Twenthe

door Pim Bosman – november 2016

Zoals jullie ongetwijfeld hebben meegekregen uit de media, ook in onze gidsengids is er al eens een artikel aan gewijd, is een natuurdeel (ca. 130 ha.) van de voormalige vliegbasis Twenthe heringericht.

Kleine delen bos zijn gekapt om een meer open structuur te maken, langs de randen van het terrein is veel jong bos aangeplant en ook de waterhuishouding is zoveel mogelijk natuurlijk hersteld zoals het eeuwen geleden ook moet zijn geweest.

Dit gebied, dat een ecologische verbinding vormt tussen de Lonnekerberg en Hof Espelo, is inmiddels eigendom van de provincie Overijssel en opengesteld voor publiek.

Tot zover het "oude" nieuws, nieuw is dat wij als IVN zijn gevraagd om op aanvraag in dit gebied te gidsen. Hierover is enige tijd geleden al eens mail aan jullie gestuurd. Wij denken dat we nu voldoende aanmelding van gidsen hebben om dit verder te gaan uitwerken, waarna hierover verdere informatie zal volgen in onze gids maar ook op een website en via deze site kunnen geïnteresseerden contact met ons opnemen.

Tijdens de eerste gesprekken hierover kregen we ook de vraag of we op korte termijn zo'n 90 kinderen van de Prinsenschool konden rondleiden in dit gebied, kinderen in de leeftijd van 6 tot 8 jaar.

Ook hier hebben we via mailcontact met jullie een aantal gidsen voor kunnen vinden, we konden door deze bliksemactie meteen zelf ook wat kennis en ervaring opdoen over de bijzonderheden van en in dit gebied.

Wij besloten de kinderen te verdelen over 2 morgens, maandag en donderdag, en dan 2 groepen per morgen, groepen van zo'n 20 kinderen verdeeld over 5 tot 6 gidsen, 1^e groep de heen-route met de 2^e groep de route weer terug.

Nou dan blijkt weer dat afspraken op papier uitstekend kunnen zijn maar dat het in de praktijk wel eens anders loopt.

Het begon al dat de ouders van de 1^e groep de afgesproken parkeerplaats niet konden vinden en zo begonnen we zo'n 20 minuten later met onze tocht. Op zich was dit ook weer niet zo 'n ramp omdat ook de 2^e groep door miscommunicatie veel later op de parkeerplaats aan het eind van de route aankwam en wij, inmiddels in de regen, ook daar weer moesten wachten maar nu met een horde "ongeleide projectielen". Uiteindelijk kwamen we met de 2^e groep, moe en nat, weer terug bij ons beginpunt.

Je komt op de route enkele interessante "kunstwerken" tegen uit de militaire tijd, dat spreekt ook de kinderen wel aan maar toch is deze leeftijdsgroep mijn inziens wat te jong om je natuurverhaal kwijt te kunnen, maar ik denk dat de kinderen zelf wel genoten hebben en we hebben allemaal genoten van de minstens 3 groepen reeën die voor ons weg vluchtten...

De donderdagmorgen verliep organisatorisch ook niet vlekkeloos. Het was nu fris maar gelukkig wel zonnig!! En als verassing voor de gidsen was de 1e groep Engels sprekende kinderen van de afdeling internationale school, maar met handen en voeten en "steenkoolengels" kom je een heel eind.

Nacht van de nacht

door Nienke Horst – 29 oktober 2016

foto Nienke Horst

29 oktober was het nacht van de nacht, mijn moeder vroeg mij of ik het leuk zou vinden om te helpen met het chocolademelk schenken voor alle kinderen die mee deden. Ik werd wel een beetje benieuwd naar wat dat nou ieder jaar is, die nacht van de nacht. Het viel me niets tegen!

Het was ontzettend gezellig en de sfeer was onwijs leuk, de route die de kinderen mochten lopen was spannend en de activiteiten en alle posten die er waren vonden ze super leuk.

Er was zelfs een échte boomkikker, super leuk! Als je hem wilt zien moet je even onderstaande foto bekijken.

De warme choco en de zoete donuts gingen er na zo'n koude wandeling erg goed in en gelukkig vonden de kinderen het weer een ontzettend geslaagd feest! Daar doen we het voor natuurlijk.

Als je aan kwam rijden dan zag de locatie er zo super gezellig uit met al die vuurkorven, vlaggetjes en natuurlijk de onwijs gezellige fluit muziek. Ook het toneelspel met de projector vonden de kinderen ontzettend leuk om te doen, zo werd het lange wachten toch wat leuker!

Noot van de redactie:

De Nacht van de Nacht was ook dit jaar weer een succes. We mochten zo'n 200 deelnemers ontvangen, waaronder 106 kinderen. De publiciteit was volgens sommigen onvoldoende, er waren ook minder deelnemers doordat er elders nogal wat activiteiten rond Halloween werden georganiseerd. Bij de stilte wandeling waren ca. 30 deelnemers, 2 maal zoveel als vorig jaar dus was de publiciteit misschien toch goed gegaan.

Peter van de Vondervoort vervulde zijn rol als boomkikker met verve ..

Publiekswandeling Stiewelpaden

door Lidy Vrijheid – 2 november 2016

foto's Lidy Vrijheid

Stiewelen door de Marke Tweekelo

Ingeklemd tussen de A35, De Waarbeek, het Twenthekanaal, de industriegebieden van de Marssteden en vuilverwerking Boeldershoek ligt de buurtschap Tweekelo.

De boerderijen liggen in kransvorm om de drie essen: Tweekeler es, de Grote es en de Lutje es. De oudste boerderijen dateren van rond 1200. Op de kaart (<http://www.tweekelo.nl/atlas/>) kun je nog duidelijk de begrenzing zien van de kampen (kleine individuele essen) en maten (stukjes vochtige grond waar plaggen van werd gestoken en eventueel vee op werd geweid).

Onze gidsen Celia Horst (die in Tweekelo woont) en Henk Brinks lieten ons vandaag stiewelen langs de houtwallen die de kampen en maten omzomen. We konden volop genieten van de prachtige herfstkleuren en een heerlijke herfstzon.

We wandelden langs boeren erven en houtwallen, passeerden een Bed & Breakfast. Natuurlijk ontbraken tijdens de wandeling de typische "zouthuisjes" van de Akzo niet: sinds 1919 wordt er zout gewonnen in Boekelo/ Hengelo. Er ligt onder Tweekelo een laag van ongeveer 50 meter zout op 400 meter diepte. De jarenlange zoutwinning heeft tot onderaardse cavernes geleid waarvan er één is ingestort: het gat van Tweekelo.

Ofschoon regen was voorspeld kregen we geen druppel, maar we zagen wel een prachtige dubbele regenboog.

Onze gidsen vergastten ons op veel verhalen over vroeger en nu, terwijl we met een kleine groep belangstellenden de route liepen die deels gemarkeerd was. Soms over een stukje verharde weg langs de achterkant van het industriegebied, dan weer langs een boerderij of over een pad langs een weiland.

Begin en eindpunt was bij het Johanneskerkje en het voormalige schooltje van Tweekelo. De Tweekelerschool werd al in 1726 opgericht, maar is al jaren geen school meer. Het was gebruikelijk dat de hoofdmeester naast de school woonde. Hij werd zo slecht betaald dat hij wat bij moest verdienen met de verkoop van illegaal gestookt jenever of het repareren van klompen.

Er is heel veel te vertellen over Tweekelo. De Vereniging tot Behoud Tweekelo heeft een zeer interessante website www.tweekelo.nl waar informatie staat over de historie, geologie en de actuele ontwikkelingen.

Er is een aantal wandelingen uitgezet met start bij het Johanneskerkje: de witte route, 5.5 km. de blauwe route, 6 km., de rode route, 9 km. en zwarte route, 11 km.. De routepaaltjes zijn te herkennen aan een gele kop met daaronder de kleuren van de desbetreffende routes. Ook staan er paaltjesmarkeringen van het wandelnetwerk Twente (knooppunten).

Waterdicht schoeisel (laarzen) zijn bijna altijd (hoog)nodig. Honden moeten aan de lijn!

Zie ook foto hierboven: schooltje is nu woonhuis

Vogels in de winter

door Pim Bosman – november 2016

Als we het over “onze” vogels hebben spreken we vaak over standvogels en trekvogels. In algemene zin is het een kwestie van al of niet aanwezig voedsel in de winterperiode. Daarnaast hebben we ook de omgekeerde situatie; dat vogels bij ons komen vanwege voedselgebrek in hun normale leefgebied, we spreken dan van winter- of invasiegasten.

Een van de wintergasten is de Pestvogel (voor kenners *Bombycilla Garrullus*).

Deze prachtige vogel dankt zijn onvriendelijke naam aan het feit dat men in vroegere tijden, als deze vogel in grote aantallen aankwam, dacht dat ze een voorbode waren voor onheil b.v. de ziekte de pest. Ja, ook toen kreeg je al snel een stempeltje opgedrukt.

Het is een vogel uit noord Scandinavië en Siberië en leeft daar voornamelijk in naaldbossen. Als hij naar onze streken verkast zie je hem voornamelijk in stedelijke gebieden waar hij struiken /bomen met bessen afstruint, vooral de Gelderse Roos, Meidoorn. Ze leven hier in groepen van enkele tientallen en ze zijn bepaald niet schuw.

De vogel heeft het formaat van een merel of spreeuw maar dan in een bruin/roze verenpak met een gele rand langs de slagpennen en staart en niet te vergeten z'n opvallende kuif.

Hoewel ze hier bepaald niet zeldzaam zijn, heb ik behoorlijk de “pest” in dat ik, voor zover ik weet, nog nooit een Pestvogel gezien heb !! maar wie weet ??

De ekster

door Nico van Diepen – november 2016

Ga je voor de organisatie van je broertjesdag een keer naar het Koetshuis in het Ledenboerpark om met Jan Willem te praten over een bijenactiviteit, en voor je het weet ben je lid van de Werkgroep Schoolwandelingen. Tja, en dan duurt het niet lang voordat Celia zegt: "Zeg Nico, jij houdt van vogels, hè. Kun je voor de volgende gidsengids iets schrijven over vogels?"

"Ja, ik houd van vogels. Maar iets schrijven over vogels.... Waarover, dan?" "Maakt niet uit."

Daar zit je dan. Maakt niet uit, doe maar wat. Nou, vooruit dan. Over de ekster en de scholekster dan maar. Twee favoriete

vogels van mij. Maar eigenlijk zijn alle inlandse vogels wel favoriet. Een bergheggenmus of een roodkeelnachtegaal doen me weinig. Maar dat huismussen wél in mijn voortuin zitten maar níét in mijn achtertuin, dat intrigeert mij.

Allereerst de ekster, dus. Wat trekt mij in deze vogel. Om te beginnen zijn opvallende zwart-witte verenkleed met prachtige parelmoerglans. Opvallend als hij vliegt of in je tuin zit, maar zit hij in de bomen dan zorgt zijn tekening toch vaak dat hij

nauwelijks opvalt, 's zomers noch 's winters. Zijn vliegbeeld is heel karakteristiek en doet mij aan een helikopter denken. De ekster doet niet veel moeite om zijn nesten te verbergen. Hij maakt vroeg in het voorjaar, als er nog geen blad aan de bomen zit, een groot bolvormig nest van takken, met binnenin een nestkom van zachte materialen. Het heeft een zijingang, waardoor de ekster overdekt broedt.

Het nest zit heel hoog in een boom, in de dunne takken. Zo'n nest kan wel uit 1500 goed gevlochten takken en takjes bestaan, met liefst wat braamtakken of andere prikkers aan de buitenkant. Toen ik vroeger eieren spaarde (ja, dat deden jonge jongens in de jaren vijftig en zestig: eieren zoeken, uitblazen en onder je bed bewaren in een schoenendoos met zaagsel), ontbrak het eksterei, omdat het onmogelijk was om zo hoog de boom in te klimmen. Eksters eten in de zomer vooral dierlijk voedsel als torren, kevers, regenwormen, larven. In de winter staat er ook plantaardig voedsel op het menu. Iedereen met een voederplankje in de tuin zal dat kennen: de pica pica komt regelmatig langs. Dan neemt hij zijn snavel vol met broodkorstjes en gaat die dan verstoppen. Bijvoorbeeld in een klein kuiltje in het grasveld, keurig afgedekt met een blaadje. Schitterend. Ik heb helaas nergens kunnen lezen tot hoe lang na het verbergen de ekster zijn voedsel weet terug te vinden. In mijn ervaring is dat steeds hoogstens een uur geweest. Jonge eksters hebben die verstopneiging nog niet helemaal 'in de vingers.' Zij verstoppen soms voorwerpen die hen opvallen, zoals een steentje dat op het gazon ligt, of een kleurige flessendop. Misschien, heel heel misschien is er dus wel eens een jonge onervaren ekster geweest die een ring, die op een opvallende plaats lag, per ongeluk heeft verstopt. Maar dat eksters glimmende dingen stelen, is een fabeltje.

Vogels hebben vaak streekgebonden namen. In bepaalde delen van Vlaanderen heet de ekster een hanneke. Dat is echter niet de reden dat mijn oudste dochter Hanneke heet. In Groot-Brittannië bestaat er enig bijgeloof rondom de ekster, the magpie. Wat te doen als je op je weg een enkele ekster treft?

Ik citeer een stukje van timelessmyths.co.uk over Saluting Magpies :

Walking down the street, your morning routine is interrupted by a flash of black and white wings. Settling down on the street in front of you is a largish blackbird with a few white spots -- a magpie! Not wanting to ruin what could be a great day, you tip your hat and say, "Good morning Mr. Magpie. How is your lady wife today?" Congratulations - you've just warded off bad luck by saluting a magpie.

En wanneer je meer dan één ekster tegen komt, dan zeg je als Brit natuurlijk meteen het volgende versje op:

One for sorrow,
Two for joy,
Three for a girl,
Four for a boy,
Five for silver,
Six for gold,
Seven for a secret
never to be told.

Eh, inmiddels al 675 woorden. De scholekster een volgende keer dan maar?

Nesthulpen en voederplaatsen

door Wim Pauw en Henk Kaspers

Een kunstmatige vervanger, als nesthulp. Een actie voor het maken en ophangen en onderhouden? Voedertafel, bijvoeren, wanneer, hoe en wat?

Na de wandeling in Tweekelo, op 3 november jongstleden (Stiewelpadroute), vroeg "onze redactie" met name Celia, of Henk Kaspers en ondergetekende iets voor het mooie kwartaalblad, de Gidsengids wilden schrijven over nestkastjes enz. Wie kan dan nog weigeren??

We willen in dit artikel iets kwijt over het waarom van nestkastjes en het (bij)voeren. Ook de tijd van ophangen, van de soorten kastjes en het maken en plaatsen van de voertafels.

In het boek "Mijn tuin - een paradijs voor – vogels" van Michael Lohmann, staat op een overzichtelijke manier veel informatie en duidelijke bouwtekeningen voor het maken van nestkastjes (natuurlijk is er op internet ook veel te vinden).

Nestkastje

In de natuur heeft elke vogelsoort zijn eigen nest met eigen bouw, maten en inrichting. Eigenlijk geen vaste maten, zoals wij vaak strak "omlijnd" de nestkastjes maken.

Een duif bijvoorbeeld heeft een los "zwak" nest en een merel of zwaluw weer heel anders, stevig, een kunstwerk! Vastgeklemd tussen takken en struiken of aangeplakt. En dan te bedenken dat ze alles met het snaveltje en de pootjes moeten doen.

De nesthulpen (gesloten kastjes, half open enz.) zijn via de handel en b.v. via de Vogelbescherming, aan te schaffen. Maar het is toch veel leuker om dit zelf te "knutselen" en dan meteen te leren, voor welk soort vogeltje en waarom die maten en gaten. Eigenlijk zou je de kastjes al in het najaar moeten ophangen en in het voorjaar schoonmaken.

Het lijkt ons zinvol en leuk, om aan bepaalde scholen en instellingen te vragen om die kastjes te maken. En dit als IVN te ondersteunen met b.v. bouwtekeningen en wat "helpende handen". In overleg met de Gemeente en/of Landschap Overijssel, die kastjes dan ophangen, in de buurt van de school of een bosperceel (Natuurouders?) of in eigen tuin of balkon natuurlijk.

Wat is de juiste plek t.a.v. zon en regen en rovers en welk soort kast?

Ook de ophanghoogte is van belang. De ene soort broedt hoog en b.v. de roodborst en het winterkoninkje op laag en goed verborgen plaatsen. Zo heeft elk soort zijn eigen nest, hol (ijsvogel), en broedplek.

Tip: verdiep je eerst, voordat je iets maakt en plaatst.

Voederplaats

Dat moet in principe niet op de grond in verband met ongedierte en katten. Het mag een brede plank zijn met een opstandje, op een paaltje, met of zonder dak.

En als je geen grote vogels wilt, dan moet je dat dak laag maken. Maar wel zo dat de plek schoon gemaakt kan worden.

Bijvoeren en drinkplaats

Moeten we wel voeren? In algemene zin kan het geen kwaad. En dan wanneer en wat?

Om vogels dichtbij te krijgen zijn er vetbollen (zelf maken) om op te hangen en pinda's of pindakaasstammetjes, (zelf te maken), verrot fruit, oud brood enz. Het instinct van de dieren is zo goed, dat ze maar zelden doodgaan aan het eten van "verkeerd" voedsel.

Niet te vroeg beginnen. Op een plek waar ze snel weg kunnen vluchten, bij gevaar. Het is mooi om te zien hoe die brutale mussen zelfs merels weggagen en net zo lenig als mezen aan de bollen hangen. Het bijvoeren heeft ook neveneffecten. Het kan bepaalde soorten de winter door helpen en bij anderen het trekgedrag vertragen. Maar het dierlijk instinct wint. Zwakke dieren kunnen overleven, maar hierdoor vermindert de natuurlijke selectie misschien. Iedereen doet maar wat goed is, wel doordacht en overwogen. Dan mogen we genieten.

Ervaring

In het heden ligt het verleden en in het nu wat worden zal.

Tip: - pas bij/voeren als er weinig voedsel is,
- water dooi houden, bij geen sneeuw,
- hoe "bonter" het voer, hoe "bonter" de vogelsoorten.

Voedertafel

Als je een voedertafel aanschaft zorg dan voor een geschikte plaats in de tuin, half in de zon en schaduw. En dat je vanuit huis overzichtelijk uit kunt kijken op de voedertafel, dat je de vogels goed kunt waarnemen. Een voedertafel heeft meer voordelen dan een vogelhuisje, wat betreft soort vogels die er komen.

De wat grotere soorten zoals houtduiven en tortelduiven maar ook merels en eksters.

De hoofdgebruikers zijn meestal de mussen, dan zie je de koolmezen aanvliegen en af en toe een roodborstje.

Wat voer betreft is het heel gemakkelijk, je kunt vogelzaad kopen uit verschillende samenstelling, maar ook losse

zonnepitten en daarnaast vetballen of pindanetjes. Maar je kunt ook brood wat je overhoudt in stukjes snijden en er bij doen of een rotte appel, daar zijn ze ook dol op.

En als je het helemaal goed wilt doen, ga dan aan de slag en maak dan je eigen voedertafel.

Benodigdheden voedertafel

- een paal rond 80 x 1500 mm,
- een vierkantblad plm. 300mm dikte plm. 20mm hout.
- een regel(panlat) 19 x 46mm 1200mm lang.
Deze materialen zou beste dat ze geïmpregneerd zijn voor de duurzaamheid.
- één houtdraadbout M8 x 50 mm Kop 13mm.
- 2 ringen M8 carrosserie-ringen 1.2mm dik.
- plm. 15 universele schroeven 4 x 40mm voor bevestiging regel, spijkers mogen ook.

De kerkuil

door Chris Eijkholt – 2 november 2016

Het begon in januari 2016 toen ik voor de IVN gidsen opleiding in Eibergen mijn 'Biologisch moment' presenteerde. Doel hiervan is dat ik mede-cursisten in korte tijd zelf iets laat onderzoeken wat zich actueel in de natuur voordoet.

Ik vond in de weken voor deze presentatie opvallend veel uilenballen in een schaapskooi bij mij op het erf. Door de mede-cursisten werd unaniem vastgesteld dat het van een kerkuil moest zijn; in de uilenballen zaten vaak muizenskeletten met haren van een veldmuis of spitsmuis. Dit wetende betekende dit extra voorzichtigheid bij het betreden van de schaapskooi, mede met het oog op het broedseizoen. Inmiddels had ik de uilenwerkgroep Haaksbergen ingeseind dat er dit voorjaar mogelijk jonge kerkuilen te ringen zouden zijn. En inderdaad; 5 jonge uilskuikens, verschillend in grootte, zijn in juni geringd. Chris Klok van de uilenwerkgroep constateerde dat het oudste jong al bijna veren had, terwijl de jongste nog in een donzig verenkleed zat. Meeste andere vogels beginnen pas met broeden als het legsel compleet is; de jongen komen dan allemaal op dezelfde dag uit hun ei!

Nog enkele bijzonderheden. De kerkuil kijkt ons bijna aan, zoals mensen dat doen. De uilenogen staan naast elkaar in een bijna plat gezicht. Soms lijkt het er zelfs op dat uilen kunnen knipogen. Als wij ons hoofd stilhouden kunnen wij onze ogen naar links en rechts laten kijken. Uilen kunnen dat niet; hun ogen zitten vast. Ze moeten daarom altijd met hun kop draaien om alles te kunnen zien. Gelukkig zijn ze daarin meteen goed in. Uilen kunnen hun kop bijna geheel ronddraaien zonder last te krijgen van hun nek. Geen andere vogel doet ze dat na.

Regelmatig hoor ik nu op het erf het sissende geluid van de kerkuil. Die worden vaak tijdens de vlucht geuit. Uilen kunnen overigens geruisloos vliegen omdat hun vleugels anders zijn dan die van andere vogels. Aan de buitenste slagpennen zit veel zacht dons en de randen hebben bovendien kleine tanden. Dit zorgt ervoor dat je een vliegende uil niet kunt horen.

En voor de uil betekent dit dat hij tijdens de vlucht het geritsel op de grond beter kan horen.....!

Inmiddels zijn de 5 jongen uitgevlogen en is de rust weergekeerd in de schuur. Op het moment dat ik dit schrijf (begin november) staat het schoonmaken van de nestkasten op het programma. Hopelijk krijgt het succesvolle broedseizoen een goed vervolg in 2017. Wij kijken er alvast naar uit.....

Vogelringstation Overdinkel

door Martien Hoijer – 18 oktober 2016

Het was 18 oktober toen Emmy en ik over de Goormateweg in Overdinkel fietsten. We realiseerden ons ineens, dat daar ook het vogelringstation moest zijn waarover een paar dagen geleden zo'n lovend stuk in de Tubantia had gestaan.

Aangezien wij Leo Hassing nog kennen als lid van de Twentse Vogelwerkgroep, hebben wij een aanwonende aangeklampt, die ons precies kon vertellen dat Leo op nr. 23 woonde. Daar aangekomen werden we meteen herkend en getrakteerd op koffie en wat lekkers erbij.

Bij zijn huis ligt een behoorlijke lap grond waarop ook het vogelringstation is gebouwd. Het vogelringstation zelf is een eenvoudig gebouwtje, dat wel is voorzien van moderne communicatieapparatuur.

In het hele terrein staan overal luidsprekers die vogelgeluiden uitzenden, verder staan er een aantal vangkooien met lokvogels en/of lokvoer en staan er zogenaamde mistnetten opgesteld die door de vogels slecht worden gezien en waarin zij dus tijdens hun vlucht worden opgevangen en in vastraken. Ook de beplanting is zodanig dat er veel bes-dragende struiken en bomen staan wat ook weer aantrekkelijk is voor vogels.

Het werk gaat het hele jaar door en Leo wordt daarbij ondersteund door een aantal vrijwilligers. De topdrukke is natuurlijk tijdens de vogeltrek in voor- en najaar.

De gevangen vogels worden gecontroleerd of ze al zijn geringd. Zo niet, dan wordt dat alsnog gedaan en worden daarna opgemeten en gewogen. Het mooiste moment is natuurlijk als de vogel al geringd is en waaruit blijkt van hoever hij is gekomen (soms wel helemaal uit Siberië). Of een vogel die in West-Europa sporadisch of helemaal niet voorkomt.

Wat zij ook nog doen is het ringen van bijzondere vogeljongen op het nest. (Roofvogels als uilen en buizerds maar ook ooievaars en kleine bijzondere vogeltjes in nestkasten).

Dat ringen is alleen toegestaan voor vergunninghouders die daar een speciale opleiding voor hebben gevolgd. In een topjaar worden er duizenden ringen gebruikt en dat is geen goedkope zaak. Het is dus wel een dure hobby, maar ze worden enigszins

financieel ondersteund door de Twentse vogelwerkgroep en enkele particulieren. Maar het grootste bedrag wordt opgebracht door dit kleine groepje vrijwilligers. (Voor donateurs geldt dat bij terugmelding dit de donateur wordt doorgegeven zie bijgaande lijst)

Aan dit werk is nu ook toegevoegd dat alle merels en huismussen die door hen worden gevangen een bloedmonster wordt afgenomen en dat wordt opgestuurd naar een onderzoekslaboratorium in de buurt van Leiden. Op deze manier probeert men er achter te komen met welke virussen deze vogels besmet zijn (de sterfte is onverklaarbaar groot)

Al met al was het voor ons een leerzame middag en bij het afscheid kregen we de uitnodiging mee om volgend voorjaar met een groep natuurliefhebbers terug te komen. Dus gidsen houdt dit in je achterhoofd en het is ook nog een leuke fietstocht. (Voor auto's is er ook voldoende parkeerruimte)

DONEER EEN STRENG RINGEN

Op het Ringstation Overdinkel worden vogels gevangen en geringd ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek dat georganiseerd wordt door het Vogeltrekstation in Wageningen, alwaar wij de ringen en mistnetten kopen. Wij doen dit werk op vrijwillige basis en beleven veel plezier aan deze werkzaamheden.

Draaihals

Als U als bezoeker van dit vogelringstation kennis heeft genomen van de vogeltrek en het onderzoek en onze werkzaamheden wilt steunen, kunt U een streng ringen doneren. Nadat wij deze streng ringen hebben aangelegd bij de vogels, ontvangt U hiervan een ringlijst met de ringnummers, vogelsoort, datum etc. Als een van deze vogels in de toekomst wordt teruggevangen op het ringstation, ontvangt u hiervan aan het eind van het jaar bericht. Wordt een van deze vogels elders gevangen en/of teruggemeld, dan ontvangt u een afschrift van de originele terugmelding van het Vogeltrekstation in Wageningen.

U heeft de keuze uit de volgende ringstrengen of een gedeelte van een streng:

- 2,0 mm 100 ringen € 12,00
(goudhaan/tjiftjaf/staartmees/winterkoning/fitis)
- 2,3 mm 100 ringen € 15,00
(pimpelmees/roodborst/sijs/kleine karekiet)
- 2,8 mm 100 ringen € 17,00
(vink/koolmees/zwartkop/groenling/ringmus)
- 3,3 mm 50 ringen € 11,00 (appelvink/grauwe klauwier/koperwiek)
- 3,5 mm 50 ringen € 11,00 (gierzwaluw/ijsvogel)
- 4,2 mm 50 ringen € 9,50
(merel/zanglijster/kramsvogel/spreeuw)
- 5,5 mm 50 ringen € 21,00 (sperwer man/gaai/groene specht/kievit/ waterral)
- 7 mm 50 ringen € 33,00
(steenuil/torenvalk/kauw/sperwer vrouw)
- 17,5mm 10 ringen € 51,00 (ooievaar)

Donatie op rekening NL10 Rabo 0139 0884 66 tnv L.W.Hassing in Overdinkel. Vermeld ook even welke ringmaat u doneert.

De medewerkers van Vogelringstation Overdinkel

Kraanvogels spotten in Diepholtz

door Tineke Eitink – november 2016

Begin november werden we door vrienden uitgenodigd om kraanvogels te spotten in de buurt van Diepholtz (Noord Duitsland). Vorig jaar heb ik ze in de bekende V-vorm over ons huis zien vliegen. Adembenemend!

Na 2 uur rijden kwamen we aan in het veengebied bij Diepholtz. Voordat we het startpunt van onze excursie hadden bereikt zagen we vanaf de weg al grote groepen kraanvogels op de akkers. Daar hoorden we van alle kanten hun trompetterende roep "kru.. kru ..". En als ze dan opvliegen... Wow geweldig, al die gigantische vogels met hun grote vleugels. Da's echt kicken hoor!!

Na een algemene inleiding van onze gids vertrokken we in kolonne met auto's naar een veengebied in de buurt, waar duizenden kraanvogels foerageerden. Geweldig om te zien! Volgens de gids waren de kraanvogels nu wat onrustig, omdat ze voelden dat ze binnen een paar dagen met z'n allen of in grote groepen richting zuiden zouden vertrekken.

Ik had me van te voren al een beetje ingelezen en onze gids gaf hier en daar een mooie aanvulling ...

Kraanvogels (Latijnse of wetenschappelijke naam is Grus grus, familienaam Gruidae) verzamelen zich hier van half oktober tot begin december. Ze komen vanuit hun broedgebied Noord en Oost Europa, vooral Scandinavië, en bereiden zich voor om in Zuid Europa en Noord Afrika te overwinteren.

In Diepholtz werden dit najaar zo'n 50.000 – 60.000 kraanvogels verwacht. Elk jaar blijven ca. 5.000 paren achter, die daar broeden. Een uur voor zonsondergang komen ze samen in het veen. Diepholtz is een geschikte verzamelplaats vanwege de

hoogveengebieden. Kraanvogels voelen zich veilig in het veen en er is voldoende eten te vinden in de omgeving. Veilig, omdat ze in het water kunnen slapen, tussen graspollen en zich zo beschermen tegen roofdieren. En eten is er volop, want rondom de venen vind je hier grote akkers met achtergebleven granen, aardappelresten, maiskorrels en ook eikels. Kraanvogels eten als alleseters in het voorjaar ook grote insecten, rupsen, wormen, kikkers, kleine zoogdieren.

Kraanvogels zijn licht blauw-grijs met op de rug wat oranjebruine vlekken. Op hun kop hebben ze een zwarte plek met kale donkerrode kruin. De achterkant van hun kop is wit. Er zijn kraanvogels van 120 cm. hoog, met een vleugelwijdte van 180 – 230 cm (!). Ze eten de hele dag omdat ze ca. 300 gram voedsel per dag tot zich moeten nemen om krachtig te worden voor de grote reis naar het zuiden. Weetje : de kraanvogel staat in Japan symbool voor een lang leven, hoop, geluk en tevredenheid.

De kraanvogels die in het voorjaar, eind februari begin maart, Nederland doortrekken, vliegen vanuit het zuiden terug naar hun broedgebieden in het noorden. De Europese kraanvogel broedt daar vanaf april in moerasbossen en hoogvenen. Het nest ligt beschermd in een graspol met een broedsel van meestal 2 eieren. De balts, paringsdans schijnt zeer imponerend te zijn.

In Nederland verzamelen kraanvogels zich tijdens de trek ook in de Peel, het Dwingelderveld, het Leersumse veld en het Fochtelooverveen. Ook bij ons in het Aamsveen zijn ze al eens gespot! Voor informatie over de toename van broedparen in Nederland zie de website van de Vogelbescherming en ook

<http://www.kraanvogels.net/kraanvogels.asp>

Het was al pikkedonker toen we weer huiswaarts reden. Vol van alle indrukken van de dag, vol adrenaline dat we zóveel prachtige vogels gezien hadden en natuurlijk met héél veel foto's.

Wat een dag .. wat een geweldige dag! En wat een bijzonder verjaardagscadeau.

Workshops Woesteland Academie IVN

Ingekomen bericht

Bij de Woesteland Academie leer je hoe jongeren (12 - 30 jaar) de natuur kunt laten beleven en hoe je hen kunt inspireren tot een duurzamere levensstijl. Iedereen kan meedoen aan de verschillende workshops. Ervaring met jongeren of natuur is niet nodig. Elke workshop is los te volgen, zodat deelnemers het aanbod op hun eigen behoeften kunnen afstemmen.

Workshops in het voorjaar :

- **Inspireer jongeren met storytelling** : In deze workshop leer je hoe je verhalen kunt inzetten om jongeren te inspireren om duurzaam te leven.
Op 21 januari 2017 in Amsterdam
- **Duurzaam doen** : Hoe makkelijk is duurzaam leven en hoe kun je dit vervolgens op jongeren overbrengen.
Op 11 februari in Den Haag
- **Duurzaam ondernemerschap voor jongeren** : In deze workshop kun je handvatten vinden om succesvol een duurzaam initiatief op te zetten.
Op 11 maart 2017 in Arnhem
- **Natuur in de stad** : Deze workshop gaat over het ontdekken van de onverwachte natuur in de stad.
Op 8 april 2017 in Utrecht
- **Natuur- en milieueducatie voor jongeren - didactiek:**
Hier leer je het opstellen van een leuk, gevarieerd dagprogramma en krijg je inzicht in verschillende leerstijlen en werkvormen.
Op 13 mei 2017 Assen

Voor meer informatie en aanmelden :

<http://www.woestelandacademie.nl/>

Een winters plaatje, gevangen door Erika van Oldeneel

Van de redactie

We hopen dat u genoten heeft van deze Gidsengids. Deze keer een uitgave met als thema Vogels in de Winter. Geweldig dat we zoveel boeiende en educatieve stukjes mochten ontvangen!

Mogen we volgend jaar ook van úw natuurbelevissen genieten in een van onze Gidsengidsen?

Stuur uw verhalen dan naar **celia@jfhorst.nl**

En heeft u al eens op onze Facebookpagina gekeken :

<https://www.facebook.com/IVNEnschede/>

*De redactie van de Gidsengids IVN Enschede
wenst u fijne feestdagen en een gelukkig groen 2017*

Kleurplaat Steenuil

Vogelbescherming
NEDERLAND

Colofon

Instituut voor Natuureducatie en
Duurzaamheid, afdeling Enschede

De Gidsengids verschijnt 4 keer per jaar.

Redactie en facebook

Celia Horst-Geijtenbeek
Burg. Stroinkstraat 375
7547 RH Enschede
celia@jfhorst.nl
053-4343648
Tineke Eitink-Doornhein

Lidmaatschap IVN

De contributie bedraagt voor:
IVN-leden € 18,50 per jaar,
huisgenootleden € 5,00 per jaar.
De minimale bijdrage voor
donateurs is € 12,00.
IBAN: NL05 INGB 0000 8388 83
t.n.v. IVN Enschede

Opzeggen:
schriftelijk vóór 1 december

Website en Facebook :

<https://afdeling.ivn.nl/afdeling/enschede>
www.facebook.com/IVNEnschede

Webbeheerder

Jan Willem Visschers
jwvisschers@gmail.com
053-4765535

Bestuur :**Voorzitter**

Hanneke van Dorp
Wooldrikshoekweg 104
7535 DD Enschede
hanneke_van_dorp@planet.nl
053-4780392

Secretariaat en ledenadministratie

1^e secretaris
Mieke Vlierhaar
Bergweg 27
7524 CT Enschede
053 433 69 90

2^e secretaris

Lidy Schans
secretariaatvnnenschede@gmail.com

Penningmeester

Dirk Nijenboer
Van Riebeekstraat 95
7535 ZJ Enschede
dendirk@home.nl
053 4311364

Leden

Ineke Muijser
Broekheurnering 619
7544 TN Enschede
w.h.muijser@kpnmail.nl
053- 4762518

Kopij graag inleveren voor 17 februari a.s.
celia@jfhorst.nl